

працівників. Ці програми можуть включати надання фінансової допомоги, медичного забезпечення, психологічної підтримки та професійного перекваліфікації. Це допоможе зменшити соціальну вразливість працівників, які постраждали від військових дій, і сприятиме їхньому швидшому інтегруванню у суспільство та ринок праці.

Необхідно також підкреслити важливість впровадження міжнародних норм і стандартів щодо трудових прав в конфліктних зонах. Забезпечення виконання міжнародних конвенцій та угод, таких як Конвенція Міжнародної організації праці про працю населення, сприяє захисту працівників та забезпечує справедливі умови праці навіть у таких складних умовах війни.

Загалом, вирішення проблем трудових відносин під час війни вимагає комплексного підходу та співпраці між міжнародними організаціями, урядами, громадськими організаціями та місцевими ініціативами. Тільки шляхом спільних зусиль можна створити умови для встановлення справедливих, безпечних і гідних трудових відносин під час війни.

ЛІТЕРАТУРА

1. Урбанська Т. «Оптимізуємось»: проблеми трудових відносин воєнного часу. «Уніан»: інформаційне агенство. 2022 р. URL: <https://www.unian.ua/economics/other/robota-v-ukrajini-novini-problemi-trudovih-vidnosin-voennogo-chasu-ostanni-novini-11910261.html>
2. Захист трудових прав під час війни. Безоплатна правова допомога 2022 р. URL: <https://legalaid.gov.ua/publikatsiyi/zahyst-trudovyh-prav-pid-chas-vijny/>.
3. Закон України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану». *Законодавство України*: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-20#Text>
4. Трудові відносини в умовах війни. *Юридична компанія «Санкам»*. URL: <https://law-sankam.com.ua/bloh/trudovi-vidnosyny-v-umovakh-viiny>.
5. Трудове право України: підручник. / За ред. проф. О. М. Ярошенко. Харків: Вид-во 2022. 376 с .

СОЦІАЛЬНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО ЯК ІННОВАЦІЙНА ФОРМА БІЗНЕСУ

Ліщук Н. В.

*кандидат державного управління,
доцент, завідувач кафедри економіки та фінансів
Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янука»*

Безробіття, збільшення кількості соціально-вразливих груп населення, екологічні проблеми сьогодення, вичерпання природних ресурсів, енергетичні кризи, зміни клімату та наслідки політичної нестабільності: усе це лише короткий список глобальних проблем суспільства, які з кожним роком стають більш відчутними для людей усього світу. Через це існування соціального

підприємництва стає важливим елементом стратегії розвитку для вирішення проблем суспільства та планети. Раніше єдиною суттєвою мотивацією для підприємств був прибуток, на разі для успіху компанії лише цього недостатньо. Адже споживачі вибирають той бренд, який працює соціально-відповідально, щоб відчувати себе частиною суспільства, що піклується про сталий розвиток та добробут усіх громадян.

Поняття про те, що компанія несе відповідальність перед суспільством, отримуючи прибутки, має давню історію. Періодом зародження можемо вважати індустріальну революцію (XVIII ст.), коли почали з'являтися прототипи сучасних підприємств та підприємці з власними релігійними, етичними та етнічними поглядами, які мали нести відповідальність за своїх працівників [1].

Взагалі, виникнення та еволюція соціального підприємництва є доволі спірним питанням, адже багато дослідників мають різні думки з цього приводу. Деякі дослідження вказують на те, що вперше термін «соціальний підприємець» було згадано Джозефом Бенксом у його фундаментальній роботі «Соціологія соціальних рухів» 1972 року. Цей термін не був пов'язаний безпосередньо з підприємництвом, він використовувався Джозефом Бенксом, щоб описати управлінські навички, для вирішення різних соціальних проблем.

Ще два європейські автори Карло Борзаго та Дефурні у книзі «Поява соціального підприємства» вказують на те, що концепція соціального підприємництва є наслідуванням концепції соціальної економіки Франції у 1970 році як форми кооперативних асоціацій взаємодопомоги [2].

Деякі вчені пов'язують витоки соціального підприємництва з заснуванням Біллом Дрейтоном організації «Ashoka», яка надавала гранти новаторам за нестандартні рішення соціальних проблем в США. Академічне визнання соціального підприємництва відбулось після введення Пітером Друкером концепції соціальних інновацій. Він розглядав соціальні інновації, як управлінський інструмент для підвищення ефективності шляхом створення соціального багатства.

Засновником поняття «соціального підприємництва» все-таки вважають Моххамеда Юнуса, який тлумачить його як будь-яку інноваційну діяльність, мета якої є допомога людям. Концепція полягає в «ідейно-керованому бізнесі», прямі переваги від діяльності надаються суспільству, а власник отримує переважно нематеріальну вигоду [3]. Базуючись на існуючих тлумаченнях «соціального підприємництва» можемо виділити чотири підходи для його визначення: широкий, комбінований, інноваційний та проблемно-орієнтований.

З 2015 року згідно статті 1 Закону України «Про соціальні підприємства» маємо визначення соціального підприємства, як «Соціальним підприємством визначається суб'єкт господарювання, утворений юридичними та/або фізичними особами, пріоритетом діяльності якого є досягнення соціальних результатів, зокрема, у сфері охорони здоров'я, освіти, науки, культури, навколишнього середовища, надання соціальних послуг та підтримки соціально вразливих груп населення (безробітних, малозабезпечених, осіб похилого віку, осіб з інвалідністю та інших встановлених законодавством осіб)» [4].

Тобто, узагальнюючи вище наведені визначення можемо описати поняття «соціальне підприємництво» як будь-яку діяльність (не)державних, (не)прибуткових організацій, які мають у своїй стратегії соціальну складову або націлені на вирішення проблем суспільства та планети.

Головною метою соціального підприємництва є соціальний вплив, а не прибуток для власників. Прибуток насамперед використовується для досягнення соціальних цілей відкрито та відповідально. Єдиної організаційної форми для соціальних підприємств немає, але можемо виділити 4 основні сфери:

1. Трудова інтеграція – залучення до роботи та навчання безробітних людей та людей з інвалідністю;

2. Індивідуальні соціальні послуги – охорона здоров'я, медичні послуги, освіта, навчання, догляд за дітьми, допомога для літніх людей тощо;

3. Місцевий розвиток неблагополучних територій – реабілітація певних районів та допомога у розвитку, співпраця з третіми країнами;

4. Інше: охорона навколишнього середовища, культура, мистецтво, наука, інновації, спорт тощо.

Тому соціальне підприємництво це не лише економічні та соціальні елементи, а також екологія, психологія, етичність та соціальна справедливість. Сьогодні термін «соціальне підприємництво» є модним словом для комерційних підприємств, але також сьогодні ідея соціального підприємництва характеризується дебатами та концептуальною двозначністю.

Взявши до уваги усі існуючі характеристики соціального підприємництва, можемо також виділити основний базис (принципи) його діяльності: рівний розподіл акцій між усіма членами (працівниками, місцевими жителями, клієнтами тощо) та спільна власність; демократія у прийнятті рішень; доходи є інвестиціями в розвиток підприємства або вирішення соціальних та екологічних питань; можливість отримання грантів; поєднання комерційної та соціальної діяльності; спрямування на створення суспільного багатства; критерії успіху: фінансова незалежність, суспільне багатство, відповідальність за екологію та соціальні проблеми.

Інновації створюють внутрішні та зовнішні вигоди для підприємства, соціальні підприємства не є виключенням. Соціальні підприємства мають багато спільних ознак: фінансова самостійність, ризиковість, масштабування, а також інноваційність. Але основна мета не тільки максимізувати прибуток, але й збільшити соціальний вплив. Ми знаємо, що інновації є одним із ключових інструментів для довгострокового підвищення конкуренто-спроможності та покращення стану компаній. Тому розглянемо вплив інновацій на підприємство.

З 2002 року згідно статті 1 Закону України «Про інноваційну діяльність» маємо визначення інноваційної діяльності, як «діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг».

За керівництвом Осло інноваційна діяльність визначається як «усі наукові, технологічні, організаційні, фінансові та комерційні дії, які справді призводять до створення інновацій чи мають за собою таку ціль», а самі інновації як «введення у

використання нового або значно покращеного продукту або процесу, нового методу маркетингу або нового організаційного методу в діловій практиці, організації робочих місць або зовнішніх зв'язків» [5].

Власне бачення інновацій як процесу оновлення певного продукту чи послуги, застосовуючи нові методи та процеси, які до цього моменту ще не використовувалися та є унікальними, тобто успішні ідеї породжують новий ціннісний продукт. Соціальні підприємці утворюють бізнес-спільноту, у якій де-факто розробляються інновації, впроваджуються та масштабуються для досягнення максимального соціального ефекту. Є три основні підтвердження даної теорії:

Соціальне підприємництво об'єднує в собі риси державного та приватного секторів, формуючи основу для вирішення інноваційним шляхом соціальних та екологічних проблем.

Якщо нові ідеї, технології та організація роботи на підприємстві є тими інструментами, що можуть забезпечити фінансову стабільність підприємств, то це є також важливим інструментом для соціального підприємництва. Адже пошук рішень та реалізація діяльності, що має соціальний вплив, потребують максимальної інноваційності, щоб бути успішними та довгостроковими.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арапетян А., Архипчик О., Пан Л. Соціально-відповідальний бізнес: переваги та обмеження. *Практика управління*. 2008. № 7. С. 12–18.
2. Бігняк О. В. Юридична та соціальна відповідальність суб'єктів підприємництва. *Університет. наук. зап.* 2006. № 1 (17). С. 150–154.
3. Кіреєва О. Б. Соціальне підприємництво як засіб соціального розвитку. *Пробл. упр. соц. та гуманіст. розв.*: матеріали III регіон. наук.-практ. конф.; за заг. ред. В.Г. Вікторова. Д.: ДРІДУ НАДУ, 2009. С. 79–82.
4. Мокій А. І., Дацко О. І. Розвиток соціального підприємництва у контексті зміцнення економічної безпеки депресивних територій. *Економічна безпека і підприємництво*. 2014. № 1 (53). С. 155–166.
5. Сандакова О. Соціальне підприємництво: що це? *Наша громада*. 2010. № 1. С. 19–24.

ОСОБЛИВОСТІ МЕНЕДЖМЕНТУ ПОЗАШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ФІЗКУЛЬТУРНО-СПОРТИВНОГО НАПРЯМУ

Ліщук С. В.

*здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

Аргюшок В. С.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту
Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*